

אורה ניזר, משחקים בחצר הפנימית: שירים. 55 עמודים. הוצאת הליקון. תל אביב תש"ע; לאט החושך נוגס: שירים. 99 עמודים. הוצאת עמדה. תל אביב תשע"ו.

אורה ניזר נולדה בתל אביב (תש"ט/1949), דור שלישי ליוצאי תימן שעלו ארצה בשנות העשרים במאה העשרים. עסקה רוב חייה בחינוך. לימודיה האקדמיים היו בתחומי הייעוץ החינוכי, תולדות ישראל וספרות עברית. כמו כן היא בוגרת בית הספר לשירה 'הליקון'. עוד קודם לפרסום ספר השירים הראשון שלה, 'משחקים בחצר הפנימית' (תש"ע/2010), החלה פעילותה בחוגי המשוררים. כך השתתפה בפסטיבל הבינלאומי לשירה 'שער' ב' 2009.

הספר הראשון כולל 37 שירים, כולם קצרים, בין 3 ל-17 שורות קצרות בדרך כלל. השירים אישיים מאוד, כשהיא מרבה לדבר עם האני העצמי השני שלה ועם אמה המזדקנת. מוצאה התימני עולה מדי פעם בשיריה, ודווקא בעימות עם הפולנים, כגון: "השכנים הפולנים מפחדים 'שלא יגידו' / ואצלנו התימנים שמחים שיגידו ש.. 'אתה מלא'" ('ילדה טובה', עמ' 15). מצד אחר, היא חשה היטב את שיתוף הגורל הלאומי עם יהודי פולניה: "ואפילו שנולדתי כאן / אחרי המלחמה / אחרי שקמה המדינה, / אני יודעת שאני הילדה שרצה ביערות פולין [...] / ואפילו שאני נכדה לאסתר ומשה / שעלו ארצה מתימן / שלא ספרו אותם בסרטיפיקטים / [...] / אני יודעת שקולם אבד ונולד / בשפה העברית, / כדי שאכתוב את הילדה ההיא" ('ביוגרפיה', עמ' 17).

בספר השירים השני, 'לאט החושך נוגס', שיצא לאור שש שנים לאחר הספר הקודם (תשע"ו), יש 64 שירים, בדרך כלל יותר ארוכים מאלו שבראשון. הנושא העדתי עולה בכמה משירי הספר הזה, באופן יותר משוחרר מאשר בקודמו, ביותר מאשר קורטוב של ביקורת על בעלי העמדה הגזענית, עמדה שהסובלים ממנה לא היו מודעים לה מלכתחילה. כך מתארת המחברת את הולדתה בבית החולים בתל אביב: "באחד במאי נולדתי / בין זרועות לבנות וחלוק לבן / בעיר לבנה // הייתי שחומה יותר משיכלו לשאת / הקוראים לי כושית / ומגלים לי דבר / שלא ידעתי." ('תראוני', עמ' 36). העמדה הגזענית ניכרת גם בנימת הלעג המפלה, שבה פונה המורה לספרות אל התלמידה 'השחורה' המגלה כשרון ספרותי: "מידלע, מאין העתקת את השיר?" ('עץ הקליסטמון', עמ' 37).

ודאי, הנושא העדתי אינו עיקר בשני ספרי השירה של אורה ניזר. מעבר לשני הנושאים הנ"ל, המבטאים את התחושות העמוקות של המשוררת בהקשרן החברתי-לאומי, עולים בשירתה – ואולי בעיקר – הנושאים האישיים, כגון הגעגועים העזים לרמות האב שהלך לעולמו, ולכאורה לא הותיר אחריו אלא תמונה שרוטה מתחת לזכוכית שבורה במסגרת שהתפרקה: "אבא נשמת מן הקיר. / המסגרת התפרקה, / הזכוכית נסדקה, ואבא שותק. / מעמיד פנים שלא בו מדובר" ('רעש מזר מהחלון', לאט החושך נוגס, עמ' 59). אך לאמיתו של דבר, השאיר האב אחריו מורשת רוחנית-אישית-לאומית המעוררים את געגועיה של המשוררת, געגועים העולים יפה מקובץ השירים (6) 'לאבי ז"ל" (שם, עמ' 59).

56–63). כך בשיר 'תל-חי', כש עומדת לנוכח פסל האריה השואג המפורסם, סמל הגבורה של תחיית עם ישראל בארצו: "אבי טבע בי עוז רוח / בשאגה אינסופית של האריה / בתל-חי / ומזג בי פחד / מן העוז של מלכותו" (שם, עמ' 57).

וכך גם באותם שירים שבהם פונה המשוררת אל אִמָּה שהווי חייה נסוג והולך, פנייה שיש בה משום התמודדות מחצינה עם תופעה האנושית-האוניברסלית של ההזדקנות הכרוכה בהתכווצות הרצון, בהצטמצמות הדעת ובהיאלמות הדיבור: "קומי, / התרחצי, התלבשי, אכלי, / שלא יתכווץ הרצון, / לא יסתלקו התשוקה, הרעב. / כעת, כשהשפה נעלמת מתחת למחשבה / והדעת, כמו האל, מצטמצמת / אני קוראת לך, קומי / אמא, מלאי את הכיסא הריק" ('טליתא', שם, עמ' 19).

בשני ספריה אלה, הביאה אורה ניזור לקהל חובבי השירה ליריקה משובחת המשקפת לא רק את עולמה הפנימי-האישי, אלא גם את ההוויה של החברה המודרנית האוניברסלית, ואת ההוויה של החברה הישראלית בת ימינו הנבנית ומתעצבת על רקע קיבוץ הגלויות. ראויה אפוא שירתה לדיון רחב יריעה בהרבה ממה שנעשה בזה.¹

¹ בכוונת המערכת להקדיש מאמר מקיף לעניין זה בכרך הבא של 'תימא'.